

Адмира Коничанин¹ и Алма Тртовац Дедеић²

¹ Гимназија и Техничка школа Тутин,

Државни Универзитет у Новом Пазару, Србија

²Учитељски факултет Београд, Наставно одељење Нови Пазар, Србија

admirak@hotmail.com ~ alma.trtovac@gmail.com

ИНТЕГРАТИВНИ МОДЕЛ ОБРАДЕ ДЕЧЈИХ НАРОДНИХ ИГАРА КРОЗ САДРЖАЈЕ ТЕЛЕСНОГ ВЕЖБАЊА СА ДЕЦОМ МЛАЂЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Сажетак

Дечје народне игре се примењују као садржаји часова телесног вежбања и у њима се, као и у другим плесним формама које су заступљене на овом узрасту, користе обични кораци у месту, ходу и трчању, затим, кораци са привлачењем и укрштањем напред, назад и у страну и различити поскоци. Извођењем дечјих народних игара подстиче се развој осећаја за ритмично кретање у складу са музичком пратњом, као и развијање способности сналажења у простору и времену кроз усвајање просторних и временских, али и енергетских елемената кретања. Циљ овог рада јесте да се укаже на могућност примене интегративног модела обраде дечјих народних игара кроз садржаје телесног вежбања. Применом интегративне наставе у већој мери се усвајају функционална знања, за разлику од традиционалног приступа путем којег ученици само меморишу чињенице које у стварном животу нису примењиве.

Кључне речи: интегративни модел, народне игре, телесно вежбање

Увод

Предмет интересовања у овом раду је примена дечје народне игре „Ја посејох лубенице” на часу телесног вежбања кроз интегративни модел наставе. Појам «интеграција» значи сједињавање одређених делова у једну целину и међусобног повезивања аутономних елемената. Настава, заснована на овом приступу, може бити за ученике веома стимулативна и подстицајна. Садржаји који су међусобно повезани доприносе знању које је целовито и трајно (Вилотијевић, 2009).

Интегративна настава је иновативни модел у којем не постоје строго повучене границе између појединих предмета, већ се наставне јединице различитих области изучавају интегративно, у међупредметној повезаности. Интегративна настава развија начине учења и усвајања знања који на менталном нивоу успостављају међусобне везе које ученике подстичу на тра-

жење нових решења. Појмовно је интегративну наставу врло целовито одредио Лејк (Lake, 1994) наглашавајући да њу треба схватити као:

- комплексна истраживања знања из различитих области о питањима из животне стварности ученика;
- рационално кретање кроз наставне области и обједињавање различитих елемената логичне мисаоне целине које реално одражавају животну стварност;
- јединствена заједничка чворишта у знању која подстичу ученике да налазе односе, стварају моделе, системе и структуре;
- примењену методологију и језик више предмета ради истраживања главне теме, проблема или искустава;
- спајање више предметних области у једну, онако како деца у свакодневној реалности савладавају предмете и појаве сливајући их у јединствен процес;
- нови начин размишљања;
- припрема за примену знања у новим ситуацијама (трансфер знања) применом усвојених мисаоних модела (према: Вилотијевић, 2000: 5).

Значај и примена интегративне наставе у пракси

Интегративна настава рализује се као блок-час или интегративни дан зависно од степена повезаности и могућности повезивања више наставних области. Наставна пракса показује да се образовни процес рализује на традиционалан начин у коме ученик још увек има пасивну улогу, наставник доминира учионицом, а од ученика се захтева репродуктивно меморисање чињеница. Основни разлог за овакво стање је инертност и неспремност наставног кадра да прихвати иновативне моделе као основне и свакодневне потребе образовног процеса. „Интегративно учење подразумева сагледавање различитих димензија једног проблема, сагледавање из различитих углова и са различитих страна. Мозак најбоље стиче и памти информације онда када се оне могу повезати у смислену мрежу значења.” (Ђорђевић, 2007: 77). Како смо већ раније рекли, осим синтагме «интегративна настава» и «интегративно учење» понекад се сусрећемо и са термином «интегрисана настава» што ствара одређене дилеме да ли је реч о посебној категорији или је реч о синониму.

Организација интегративне наставе

Пре одабира конкретне теме кроз коју ће се различити наставни садржаји интегрисати, приступа се детаљној анализи програмских садржаја изабраних наставних предмета. Пошто је време једног школског часа исувише

кратко за осветљавање било које наставне јединице са више различитих гледишта, у пракси се чешће користе интегративни дани, јер су лакши за реализацију. Интегративни дан се припрема на потпуно исти начин као и интегративни час, са разликом у временској артикулацији коју је лакше остварити. Оно по чему се још интегративни дани разликују од интегративних часова јесте место реализације, где је за неке предмете неопходна специјализована учионица (нпр. физичко и музичко васпитање).

Припремање интегративног часа на којем ће више наставника који предају различите предмете говорити о истој теми, али сваки са позиције свог предмета, није ни мало једноставно и лако. Да би овакав час успео, наставници морају приликом припремања добро да разраде наставну јединицу са тачно одређеним редоследом, дефинисаним циљевима и што је најважније, са добром временском артикулацијом како би се планирани садржаји тачно уклопили у временски оквир једног часа.

При избору песама за певање предност треба дати народној дечјој песми, јер се звучне наслаге народне музике стварају код детета од првих дана живота у оквиру породице. Текст народне песме је изузетно значајан, како из аспекта садржаја, тако и из аспекта конструктивне улоге коју има у песми. Народне игре имају велики значај за развој музичких и физичких способности. Координација музике и покрета у естетском васпитању је мост између музичке наставе, са једне, и наставе физичке културе, са друге стране. Задатак јој је да повезује покрет са музиком, да ту везу анализира и да пронађе могућности да се акустичне и визуелне перцепције помоћу телесног покрета транспонују једна у другу.

У психологији, а посебно у дечијој, потврђена је чврста повезаност мелодије, односно песме и покрета. Моторичност, која је веома изражена код деце млађег школског узраста, са музиком се веома складно стимулише и правилно усмерава. Дечји покрети, захваљујући музици, добијају одговарајући импулс. На тај начин дете развија и негује различите психофизичке диспозиције. Музичке игре подједнако утичу како на развој говорних, музичких и физичких способности, тако и на ширење видокруга из свих васпитних области (богаћење дечјег речника, представа, појмова и друго)” (Недељковић и Матић, 1989: 193).

Играјући традиционалне игре, деца користе своје моторичке, чулне, интелектуалне, језичке способности, испољавају емоције и задовољавају одређене социјалне мотиве – потребу за дружењем, достигнућем, агресивношћу, љубављу и признањем (Крел, 2005: 351). Моторичке способности представљају целину која делује интегративно, преплићу се и развијају једна зависно од друге. Веома је битно развијати и подстицати ове способности код деце у најранијем узрасту, да би се што пре код детета успоставила контрола над сопственим телом и усавршила структура покрета и кретања уопште. Способност да контролише своје тело и своје покрете посебно је значајна за дете, и то из више разлога (Благајац, 1997):

- покрети су за дете извор забаве и саставни део његовог живота;
- развојем моторике дете постаје мање зависно и способно је да уради многе ствари самостално, што доприноси осећању самопоуздања и задовољства;
- моторна способност игра велику улогу у многим интелектуалним активностима у детињству. Успешнији моторни развој доприноси бржем усвајању цртања, сликања, коришћењу простих алата, писању и сличним активностима са којима се дете сусреће у првим разредима школе;
- највећи део социјалних контаката дете остварује кроз игру у којој доминирају разноврсне моторне активности;
- моторни развој је значајан за развијање појма о самом себи, а самим тим и за развој дечје личности.

Деца која систематски вежбају кроз игру и различите облике кретања и активности постижу знатно развијенију моторику и достижу виши ниво моторичких способности. Она се много боље сналазе у разноврсним ситуацијама, активнија су у игри и супериорнија у свим животним ситуацијама у односу на другу децу.

Модел обраде теме интегративне наставе

Ток рада

Разред: IV

Тема: **Ја посејох лубенице**

Наставни предмети: физичко и музичко васпитање

Час: II, III, IV

Циљ часа: да се укаже на могућност примене интегративног модела обраде дечје народне песме „Ја посејох лубенице” кроз садржаје телесног вежбања:

- упознавање ученика са наставним садржајем
- упознавање ученика са дечјом народном песмом
- обрада народне песме „Ја посејох лубенице”

Облик рада:

- Фронтални, индивидуални, групни, рад у паровима

Специјални облик наставе: Интегративно учење (повезивање наставе тематском целином у једно, обухватањем два предмета)

Методе рада:

- Илустративно-демонстративна, лабораторијско-експериментална и вербално- текстуална

Наставна средства:

- Лап-топ, видео-бим, хамер, фломастери, уџбеници, музички уређај

Активности ученика

- активно слушају наставника, постављају питања, учествују у решавању задатака

Активности наставника

- објашњавање и демонстрација, координирање, организација и реализација часа, руковођење, давање упутстава за рад, помоћ у раду

Мотивација

- креирање задатака у складу са интересовањима или потребама ученика;
- развијање потенцијала ученика, њихових способности, вештина и знања;
- социјализација ученика, похвале и награде

Место реализације

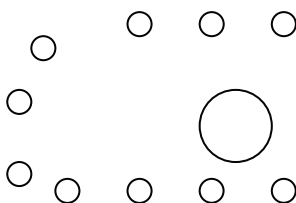
- Сала за физичко васпитање, кабинет за музичку културу

Припрема за рад:**Прва (уводна) фаза часа**

Ученици су у једној врсти

Ученици започињу кретање по ободу сале са следећим задацима:

- лагано ходање
- лагано трчање
- брзо трчање
- трчање са високо подигнутим коленима
- трчање са забацивањем ногу што више позади
- трчање са чучњем на знак и наставак трчања
- ходање на прстима
- ходање на петама
- лагано ходање

Друга (припремна) фаза часа

Ученике из ходања поделити за вежбе обликовања у једну врсту. После тога сваки други ученик иступи из врсте један метар, па опет из те друге врсте иступи један метар сваки други ученик. Ученици су распоређени тако да сви могу да виде вежбе које им се показују.

Вежба 1

Опис вежбе: У стојећем спетном ставу кружење главом на једну па на другу страну.

Циљ вежбе: Јачање и истезање вратних мишића, повећање покретљивости у вратном делу кичме.

– вежба се понавља 4 пута у једну, 4 пута у другу страну.

Вежба 2

Опис вежбе: Мали раскорачни став, руке су у одручењу. Изводити мање па затим веће бочне кругове.

Циљ вежбе: Јачање мишића руку и раменог појаса

– вежба се понавља 8 пута у једну 8 пута у другу страну

Вежба 3

Опис вежбе: Из раскорачног става, замахом олабављених руку, изводити засуке трупом, наизменично у једну па у другу страну.

Циљ вежбе: Истезање и лабављење мишића руку, раменог појаса и трупа.
– вежба се понавља 8 пута

Вежба 4

Опис вежбе: Из стојећег става подићи се на прсте ногу и са рукама у узручењу „брати јабуке”.

Циљ вежбе: Истезање мишића раменог појаса.

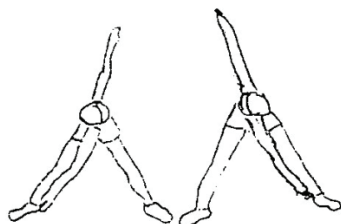

Вежба 5

Опис вежбе: Раскорачни став. Изводити отклоне трупом наизменично у једну и другу страну, тако да рука у коју страну се прегиза труп буде ослоњена на бок, а супротна у узручењу обрнуто.

Циљ вежбе: Јачање и истезање мишића бочне стране трупа. Повећање покретљивости кичменог стуба.

- вежба се понавља 8 пута

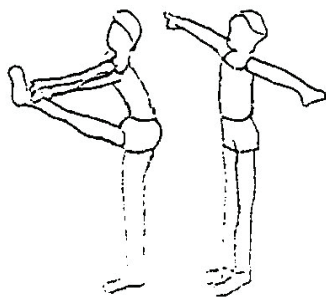

Вежба 6

Опис вежбе: Раскорачни став. Истовремено извести претклон и засук трупом (левом руком додирнути лево стопало). Вежбу изводити наизменично ка једној и другој ноzi.

Циљ вежбе: Истезање мишића бочне стране трупа. Развој покретљивости кичменог стуба.

- вежба се понавља 8 пута

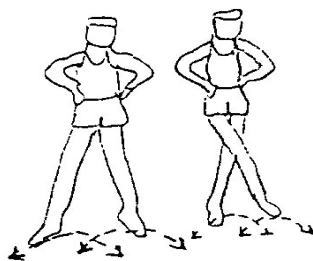

Вежба 7

Опис вежбе: Слетни став, руке у одручењу. Предложити ногом и рукама додирнути стопало исте, а затим се вратити у почетни положај исте. Вежбу изводити наизменично једном па другом ногом.

Циљ вежбе: Јачање мишића трбуха, ногу и раменог појаса. Повећање покретљивости у зглобу кука.

- вежба се понавља 8 пута

Вежба 8

Опис вежбе: Раскорачни став, руке о боковима. Поскоцима изводити наизменично разножење и укрштање ногу.

Циљ вежбе: Јачање мишића ногу. Развој спретности и координације.

– вежба се понавља 8 пута

Вежба 9

Опис вежбе: Чучањ на једној нози, друга опружена у страну, у упору. Преносити тежину тела са једне на другу ногу.

Циљ вежбе: Истежање мишића ногу и карличног појаса.

– вежба се понавља 8 пута

Вежба 10

Опис вежбе: Лежећи на леђима, руке у узручењу, подизањем ногу и трупa (истовремено) доћи у седећи став и рукама обухватити колена.

Циљ вежбе: Јачање мишића трбуха.

– вежба се понавља 8 пута

Трећа (главна) фаза часа

Ученици су распоређени у врсту тако да сви могу да виде извођење игре.

Ученици уче народну песму „Ја посејам лубенице”. Прво се ученицима одсвира песма, а затим уче део по део методом учења песме по слуху. Усвајају песму у целости. Затим им се демонстрира народна игра корак по корак, а затим је уче по деловима. Научени део спаја се са претходно наученим делом и тако редом све док се не научи и последњи део игре.

Следи извођење народне песме/игре „Ја посејам лубенице”:

- ја посејам лубенице (4 корака у десно са привлачењем леве ноге);
- покрај воде Студенице (4 корака у лево са привлачењем десне ноге);
- сено (1 корак у десно са привлачењем леве ноге);
- слама (1 корак у лево са привлачењем десне ноге);
- сено (1 корак у десно са привлачењем леве ноге);
- слама (1 корак у лево са привлачењем десне ноге);
- зоб, зоб, зоб (3 ударца десном ногом о под);
- зоб, зоб, зоб (3 пута плеснути рукама).

Закључак

У наставном процесу при усвајању одређене музичке садржине у корелацији са покретима руку, ногу, као и коришћења целог тела, преко осмишљених дидактичких игара и плесова остварују се циљеви оба предмета: развијање осећаја за ритам, темпо и динамику, оријентација у простору, координација и равнотежа. Применом интегративне наставе у већој мери се усвајају функционална знања, за разлику од традиционалног приступа путем којег ученици само меморишу чињенице које у стварном животу нису примењиве. Уколико се на време препозна добра страна интегративне наставе, попут динамичности, интердисциплинарности и функционалних знања, уочиће се помак у наставном процесу који ће ученике припремити за целоживотно учење. Извођење народне песме/игре „Ја посејам лубенице” на часу телесног вежбања представља садржај који је подесан да на занимљив и за децу релаксирајући начин допринесе усвајању и утврђивању релација положаја (лево–десно) и просторне оријентације. На музичким активностима посебно треба обратити пажњу на усвајање текста песме, да се одређени делови текста изговарају уз скандирање као на часу телесног вежбања.

Литература

- Благајац, Митхат (1997). *Игра ми је храна*. Београд: Асоцијација „Спорт за све”.
- Вилотијевић, Младен (2000). *Врсте настава*. Београд: Учитељски факултет.
- Вилотијевић, Младен (2009). Променама до ефикасније школе будућности. *Будућа школа, зборник радова са научној скупштини II* (стр. 713-750). Београд: Српска академија образовања.
- Крел, Александар (2005). Традиционалне такмичарске дечје игре као инструмент социјализације. *Гласник Етнографског института САНУ*, LIII, 351-364.
- Lake, C. (1994). *Integrated Curriculum*. School Improvement Research Series. Office of Educational Research and Improvement (OERI), U.S. Department of Education.
- Недељковић, М. и Матић, Р. (1989). *Игре и активности деце до уласка у школу*. Београд: Нова Просвета.

AN INTEGRATIVE MODEL FOR TEACHING CHILDREN'S FOLK DANCES IN PHYSICAL EDUCATION EXERCISES WITH YOUNGER SCHOOL-AGE CHILDREN

Children's folk dances, as a part of physical education exercises, use simple steps in place, walking and running, approaching, crossing forward, back and forth, to the side and jumping. Teaching children's folk dances provides ways to develop a sense of rhythmic movement with musical accompaniment, as well as the spatial awareness skills through the movement. The aim of this article is to point out the possibility of applying the integrative model for teaching children's folk dances in physical education exercises. Unlike the traditional approach in teaching, where students only memorize facts that are not applicable in real life, the integrative teaching contributes to the acquisition of functional knowledge.

Key words: integrative model, folk dances, physical education, physical exercises